provincie Zuid-Holland

Nota van Motivering

Ontwerp Herziening Omgevingsbeleid Water

Afbeelding op voorpagina:

Waterplas Meijendel
Fotograaf

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave **2**

1. Inleiding **4**

1.1 Het Zuid-Hollands regionaal waterprogramma *4*

1.2 Redenen voor de herziening Water *5*

1.3 Toelichting Omgevingswet en Omgevingsbeleid *6*

2. Planning **7**

2.1 Procesplanning herziening Water *7*

2.2 Beleidscyclus *8*

3. Participatie **9**

3.1 Internetconsultatie *9*

3.2 Open Huis *9*

4. Wijzigingsoverzichten **10**

4.1 Was-wordt tabel Omgevingsvisie *10*

4.2 Was-wordt tabel Maatregelen (Omgevingsprogramma) *11*

5. Beleidswijzigingen *12*

Beleidsdoel 5.3 Leven met water *12*

Beleidskeuze 5.3.1 Waterveiligheid en wateroverlast *12*

Maatregel 5.3.1.3 Normeren en maken van uitvoeringsafspraken regionale keringen 12

Maatregel 5.3.1.4 Invulling geven aan meerlaagsveiligheid (MLV) 13

Maatregel 5.3.1.5 Waterveilige inrichting van buitendijkse gebieden 13

Maatregel 5.3.1.6 Wateroverlast beperken 14

Maatregel 5.3.1.7 Voorbereiden op grootschalige extreme regen 15

Ingetrokken maatregelen beleidskeuze 5.3.1 Waterveiligheid en wateroverlast 16

Beleidskeuze 5.3.2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid *17*

Maatregel 5.3.2.1 Realiseren goede oppervlaktewaterkwaliteit 17

Maatregel 5.3.2.2 Aanwijzen zwemlocaties en beschermen van zwemmers 22

Maatregel 5.3.2.3 Realiseren goede grondwaterkwaliteit en -kwantiteit 22

Bijlage B - Operationeel Grondwaterbeleid 25

Bijlage C - Provinciaal Handelingskader infiltraties 26

Bijlage D - Beleidskader grondwaterkwaliteit 28

Maatregel 5.3.2.4 Monitoren grondwaterkwantiteit en -kwaliteit 28

5.3.2.5 t/m 5.3.2.7 Maatregelen Drinkwater 28

Maatregel 5.3.2.8 Waterbeschikbaarheid en verzilting 29

Maatregel 5.3.2.9 Verduurzamen van gietwatervoorziening in de glastuinbouw 30

Ingetrokken maatregel beleidskeuze 5.3.2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid 31
Gebiedsgerichte coördinatie en samenwerking. 31
Toekenning maatschappelijke functies aan regionale wateren 31

Bijlagen 33

Bijlage I – Ontwerp Wijziging Omgevingsvisie Zuid-Holland herziening Water 33
Bijlage II – Ontwerp Wijziging Omgevingsprogramma Zuid-Holland herziening Water 33
Bijlage A – KRW-bijlage 33
Bijlage B - Operationeel Grondwaterbeleid 33
Bijlage C - Provinciaal Handelingskader infiltraties 33
Bijlage D - Beleidskader grondwaterkwaliteit 33

1. Inleiding

Het omgevingsbeleid van de provincie Zuid-Holland wordt regelmatig herzien om het actueel en toepasbaar te houden. In dit document lees je op hoofdlijnen wat er wordt gewijzigd in de herziening Water. De wijzigingen worden in dit document onderbouwd en gemotiveerd. Dit gebeurt onder andere aan de hand van de uitgevoerde Omgevingseffect-rapportage (OER). Daarnaast wordt toegelicht hoe reacties uit de internetconsultatie en eventuele losse participatietrajecten hebben bijgedragen aan de voorgestelde beleidswijzigingen.

Dit document geeft richting bij het lezen van de concrete beleidswijzigingen in Bijlage I – Wijziging Omgevingsvisie Zuid-Holland herziening Water en Bijlage II - Wijziging Omgevingsprogramma Zuid-Holland herziening Water.

Hoofdstuk 2 geeft inzicht in de planning van de herziening Water.

In hoofdstuk 3 wordt beschreven op welke momenten, en hoe belanghebbenden een reactie hebben kunnen geven op de herziening Water.

In hoofdstuk 4 wordt weergegeven op welke manier (inhoudelijk, redactioneel, nieuw beleid of ingetrokken beleid) een beleidsonderdeel is gewijzigd.

In hoofdstuk 5 worden de inhoudelijke wijzigingen van de herziening Water gemotiveerd. Dit gebeurt aan de hand van de Omgevingseffectrapportage of inzicht in de leefomgevingseffecten en verwerkte input uit participatie.

1.1 Het Zuid-Hollands regionaal waterprogramma

Het Zuid-Hollands regionaal waterprogramma is een verplicht programma ter uitvoering van Europese richtlijnen[1]. Het regionaal waterprogramma is integraal onderdeel van het omgevingsprogramma van de provincie. In het regionaal waterprogramma wordt het provinciale beleidsdoel 'leven met water' geconcretiseerd en geoperationaliseerd door middel van maatregelen en beleidsuitwerkingen. Daarnaast coördineert de provincie gebiedsgerichte uitoefening van taken en bevoegdheden door gemeenten en waterschappen.

Elke zes jaar moet het regionaal waterprogramma worden geactualiseerd[2]. Deze cyclus vormt de aanleiding voor deze herziening. Het huidige Zuid-Hollands regionaal waterprogramma is vastgesteld in 2022 en moet voor 2028 worden geactualiseerd.

De provincie stelt een regionaal waterprogramma vast, om uitvoering te geven aan verschillende Europese richtlijnen:

- Kaderrichtlijn Water;
- Grondwaterrichtlijn;
- Richtlijn prioritaire stoffen
- Drinkwaterrichtlijn;

[1] Artikel 3.8 lid 2 Omgevingswet
[2] Artikel 10.16 lid 2 Omgevingsbesluit

- Richtlijn Overstromingsrisico's;
- Zwemwaterrichtlijn.

Het Omgevingsprogramma en daarmee het regionaal waterprogramma zijn zelfbindend. Dat betekent dat de provincie verantwoordelijk kan worden gehouden voor het uitvoeren van de maatregelen die zijn opgesteld. Daarnaast heeft het regionaal waterprogramma ook doorwerking naar de waterbeheerprogramma's van waterschappen. Het waterschap moet bij het vaststellen van het waterbeheerprogramma rekening houden met het regionaal waterprogramma, zover het gaat om de onderdelen die uitvoering geven aan de genoemde Europese richtlijnen[3].

1.2 Redenen voor de herziening Water

In de herziening Water wordt het Omgevingsbeleid (Omgevingsvisie, Omgevingsverordening en het Omgevingsprogramma) gericht op het thema Water integraal herzien. De herziening is breder dan het Omgevingsprogramma om het belang van de verschillende wateropgaven steviger te verankeren in de Omgevingsvisie. Waar nodig zorgt dit ook voor de wijziging van regels in de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening.

De volgende inzichten en actualiteiten worden meegenomen in de herziening Water:

- Op basis van de voortgangsrapportage voor de Kaderrichtlijn Water (KRW), de 'Tussenbalans KRW rond water en oppervlaktewater Zuid-Holland' (2025) en het KRW-impulsprogramma van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat zijn aanvullende maatregelen verkend om te voldoen aan de vereisten van de KRW.
- In de regionale actieplannen beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2030 is afgesproken om een visie op te stellen voor drinkwater in Zuid-Holland in 2050. Dit is opgepakt in de vorm van een beleidsverkenning. De uitkomsten van deze beleidsverkenning worden in deze herziening meegenomen en verwerkt.
- In de herziening 2025 is de Ruimtelijke Koers van de provincie opgenomen in het Omgevingsbeleid. Water is in de herziening opgenomen als een van de vier prioritaire opgaven en wordt integraal meegenomen bij ruimtelijke ontwikkelingen (Omgevingsvisie onder beleidskeuze 'Toekomstbestendige Ruimtelijke Ontwikkeling' en in de Omgevingsverordening in Artikel 7.41bb). Daarnaast is de aandacht voor water vergroot met de nieuwe beleidskeuze 'Ontwikkelingen houden rekening met water en bodem'. Dit maakt dat er op onderdelen verdere beleidsuitwerking nodig is die in deze herziening wordt meegenomen.
- Nieuwe inzichten over wateroverlast en -tekort op basis van de klimaatscenario's van het KNMI, het nationale Deltaprogramma en het nationale Kennisprogramma Zeespiegelstijging.
- Beleidsontwikkeling op Europees niveau vraagt om actualisatie van het beleid op provinciaal niveau. Afhankelijk van het niveau van uitwerking op Europees niveau anticiperen we op provinciaal niveau op wijziging van de KRW, de nieuwe Natuurherstelverordening en de herziening van de Richtlijn Stedelijk Afvalwater.
- Beleidsdoel 5.3 Leven met water is geëvalueerd. De beleidsevaluatie is in het tweede kwartaal van 2026 opgeleverd en kan parallel met de internetconsultatie zorgen voor inzichten die aanleiding geven tot het aanpassen van het beleid.

[3] Artikel 3.7 Omgevingswet

- Door de opgave Klimaatadaptatie wordt momenteel gewerkt aan de door Provinciale Staten gevraagde ‘Routekaart: Zuid-Holland klimaatadaptief in 2050’. Er is een sterke inhoudelijke relatie tussen de wateropgaven en de klimaatadaptieve opgave in Zuid-Holland. De maatregelen in het regionaal waterprogramma dragen integraal bij aan een klimaatadaptief Zuid-Holland in 2050.
- Tot slot wordt de herziening benut om de leesbaarheid van de teksten te verbeteren.

1.3 Toelichting Omgevingswet en Omgevingsbeleid

De Omgevingswet heeft alle wet- en regelgeving met betrekking tot onze fysieke leefomgeving gebundeld en gemoderniseerd. De wet vormt een basis voor de samenhangende benadering van de fysieke leefomgeving. In deze benadering staat de leefomgeving centraal en wordt ruimte voor lokaal maatwerk benut.

Met de Omgevingswet is bepaald dat het beleid voor ruimtelijke ordening, landschap, water en natuur samen met een aantal andere beleidsvelden opgaat in één geheel. Het omgevingsbeleid van de provincie moet op grond van de Omgevingswet worden opgenomen in de omgevingsvisie, de omgevingsverordening en programma’s (in Zuid-Holland gebundeld in één omgevingsprogramma welke in 15 thema’s is onderverdeeld). Het regionaal waterprogramma is als een van de thema’s integraal onderdeel van het Omgevingsprogramma.

In de Omgevingsvisie staat de strategische lange termijnvisie voor de gehele fysieke leefomgeving. Daarmee biedt het een totaaloverzicht van de doelen en hoofdlijnen van het omgevingsbeleid; alle aspecten die hieraan raken zijn in onderlinge samenhang bezien. Doorwerking van de visie naar derden is uitgewerkt in de Omgevingsverordening. In het Omgevingsprogramma zijn de beleidsdoelen uit de Omgevingsvisie uitgewerkt en zijn maatregelen opgenomen voor de realisatie van die doelen.

De Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening worden vastgesteld door Provinciale Staten; het Omgevingsprogramma door Gedeputeerde Staten.

2. Planning

Dit hoofdstuk geeft inzicht in de planning van de herziening Water. De planning van de herziening van het regionaal waterprogramma wordt bepaald door de plancyclus voor het opstellen van Stroomgebiedbeheerplannen in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water. De stroomgebiedbeheerplannen zijn bijlagen van het Nationaal Waterprogramma.

De terinzagelegging van het ontwerp nationaal waterprogramma duurt zes maanden en de terinzagelegging van het ontwerp regionaal waterprogramma van de provincie duurt (tenminste) zes weken. Vanwege de samenhang tussen beide vindt de provinciale ter inzagelegging van het regionaal waterprogramma plaats binnen de termijn van terinzaggelegging van het nationaal waterprogramma.

De vaststelling van het ontwerp wordt door GS gesplitst in twee besluiten. Het besluit vóór 1 november 2026 bevat de wateronderdelen uit de Omgevingsvisie en het Omgevingsprogramma. De wateronderdelen uit het Omgevingsprogramma ten behoeve van het Stroomgebiedbeheerplan worden als bijlage van het Nationaal Waterprogramma ter inzage gelegd door het Rijk. Daarnaast besluit GS in maart 2027 over de vaststelling van de ontwerp Omgevingsverordening. De ontwerp herziening van de Omgevingsvisie, het ontwerp Omgevingsprogramma en de ontwerp Omgevingsverordening worden gezamenlijk ter inzage gelegd.

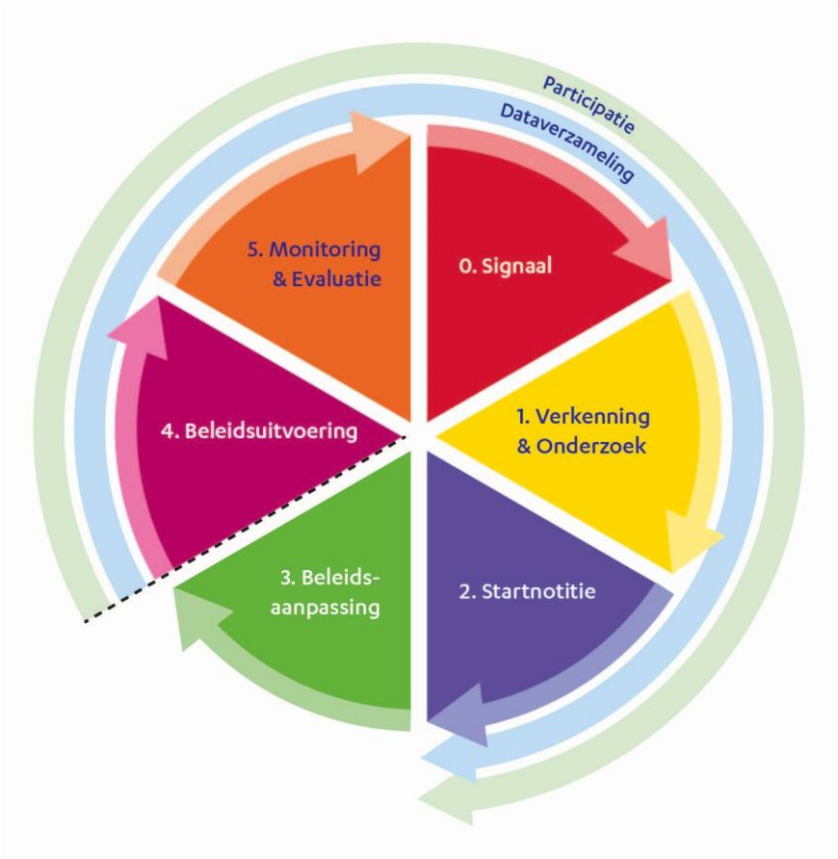
Op 17 maart 2027 zijn verkiezingen voor Provinciale Staten gepland. De consequentie daarvan is dat het huidige college het ontwerp regionaal waterprogramma vaststelt en het volgende college zal besluiten over de definitieve vaststelling.

2.1 Procesplanning herziening Water

Voor 1 november 2026	Ontwerp	GS : vaststellen ontwerp Omgevingsvisie en ontwerp Omgevingsprogramma, vrijgeven voor terinzagelegging en aanbieding tkn aan PS
Voor 1 november 2026	Ontwerp	GS : Verzending Ontwerp naar het Rijk tbv verplichte onderdelen nationaal waterprogramma
december 2026 - Q2 2027	Ontwerp	In deze periode wordt het Nationaal waterprogramma zes maanden ter inzage gelegd
2 maart 2027	Ontwerp	**GS** : Vaststellen ontwerp Omgevingsverordening, vrijgeven voor terinzagelegging en aanbieding tkn aan PS
6 april 2027 – 17 mei 2027	Ontwerp	GS : terinzagelegging ontwerp
19 oktober 2027	Vaststelling & Statenvoorstel	**GS : vaststellen herziening**
1 november 2027	Statenvoorstel	GS : Verzending Vaststelling naar het Rijk tbv verplichte onderdelen nationaal waterprogramma
november 2027	Statenvoorstel	PS Commissie : procedurevergadering
november 2027	Statenvoorstel	PS : hoorzitting (indien van toepassing)
december 2027	Statenvoorstel	PS Commissie : bespreken herziening
Januari 2028	Vaststelling	**PS : vaststelling herziening (indien wijziging van omgevingsvisie en/of -verordening)**

2.2 Beleidscyclus

Voor de ontwikkeling van provinciaal beleid wordt een vaste beleidscyclus doorlopen, waarin globaal zes fases worden onderscheiden. De beleidscyclus start met (fase 0) een eerste signaal dat de aanleiding vormt voor een beleidswijziging. In fase 1 wordt dat signaal verkend om de verschillende beleidsopties te ontdekken en te overwegen. Wanneer deze verkenning aanleiding geeft tot een beleidswijziging wordt in fase 2 een startnotitie opgesteld. In een startnotitie worden de beleidsvoornemens gemotiveerd en het te volgen wijzigingsproces met participatiemogelijkheden beschreven. In fase 3 worden de beleidsvoornemens uitgewerkt in concrete voorstellen voor beleidsaanpassing. Na vaststelling wordt het beleid in fase 4 uitgevoerd. De cyclus sluit af met fase 5 waarin het (nieuwe) beleid wordt gemonitord en geëvalueerd om te bepalen of het doeltreffend en doelmatig is. Als dat niet (helemaal of voldoende) het geval blijkt te zijn, dan kan dat aanleiding zijn om de cyclus opnieuw te doorlopen.

3. Participatie

In dit hoofdstuk wordt beschreven op welke momenten, en hoe eenieder is betrokken en heeft kunnen reageren op de herziening Water.

De Omgevingswet stimuleert overheden om bij vraagstukken over de fysieke leefomgeving vroegtijdig aandacht aan participatie te besteden (link). Eenieder wordt in de gelegenheid gesteld om bij te dragen aan het verbeteren en bestendigen van het beleid. Door de kennisgevings- en motiveringsplicht zijn overheden ook verplicht om aan te geven hoe participatie heeft plaatsgevonden. Zo moeten overheden bij een beleidsherziening aangeven welke partijen betrokken zijn geweest, wat de uitkomst daarvan was en hoe input is verwerkt.

In de voorbereiding van de herziening Water is intensief afgestemd met de Zuid-Hollandse waterschappen. Dat betrof zowel afstemming over deelonderwerpen als over de gehele herziening Water, op ambtelijk en bestuurlijk niveau. Op deelonderwerpen zijn ook belanghebbende partijen betrokken. Bijvoorbeeld: de beleidsverkenning drinkwater is in nauwe samenwerking met de drinkwaterbedrijven opgesteld en het beleid voor gietwatervoorziening in de glastuinbouw wordt regelmatig met vertegenwoordigers van de sector besproken.

Brede participatie heeft plaatsgevonden tijdens de internetconsultatie en tijdens het Open Huis.
In het hoofdstuk 5 “Wijzigingen per beleidskeuze” zijn de reacties uit participatie kort van duiding voorzien. Vervolgens is aangegeven hoe reacties uit de internetconsultatie hebben bijgedragen aan de voorgestelde beleidswijzigingen.

3.1 Internetconsultatie

Om input op te halen over de aanpassingen van het omgevingsbeleid wordt bij elke herziening het concept op onze website gepubliceerd ter consultatie. De conceptwijzigingen van de herziening Water hebben 4 weken ter consultatie gelegen van 9 april tot 7 mei 2026. Eenieder is zo in de gelegenheid gesteld om een reactie in te dienen.

Tijdens de internetconsultatie werd via de sociale media en de website van de provincie Zuid-Holland gevraagd een reactie te geven op de herziening Water. In totaal zijn er 27 reacties binnengekomen. De indieners zijn mede-overheden, drinkwaterbedrijven en belangengroepen. Het merendeel van de reacties betreft zorgen over de wateropgaven, van wateroverlast tot voldoende drinkwater, die mede aanleiding zijn voor de herziening van het waterbeleid. In hoofdstuk 5 van deze Nota zijn niet alleen de beleidswijzigingen gemotiveerd, maar ook waar de internetconsultatie heeft bijgedragen aan de beleidswijzigingen.

3.2 Open Huis

Op 9 april 2026 is een Open Huis georganiseerd om professionele stakeholders zoals gemeenten, waterschappen, veiligheidsregio’s, natuurbeheerorganisaties, bedrijfsleven, kennisinstellingen en het maatschappelijk middenveld te informeren en consulteren over de wijzigingen in herziening Water.

4. Wijzigingsoverzichten

In dit hoofdstuk wordt weergegeven op welke manier een beleidsonderdeel (beleidsdoel, beleidskeuze of maatregel) wordt gewijzigd.

Wanneer het beleid wijzigt, dan wijzigt de titel vaak mee. Om deze wijzigingen te kunnen herleiden zijn ze in was-wordt tabellen weergegeven. Het beleid kan op vier manieren wijzigen, er kan nieuw beleid bijkomen of bestaand beleid worden ingetrokken. Daarnaast kan bestaand beleid inhoudelijk worden gewijzigd, of er kunnen redactioneel wijzigen worden aangebracht om het beleid te actualiseren zonder dat dit inhoudelijke gevolgen heeft. Een voorbeeld van een redactionele wijziging is het weghalen van een verwijzing naar oude wetgeving, of het verbeteren van de leesbaarheid. In de tabellen wordt per beleidsonderdeel aangegeven wat voor wijziging wordt voorgesteld.

De tabellen ondersteunen bij het lezen van Bijlage I – Wijziging Omgevingsvisie Zuid-Holland herziening Water en Bijlage II - Wijziging Omgevingsprogramma Zuid-Holland herziening Water.

4.1 Was-wordt tabel Omgevingsvisie

Een beleidsdoel verwoordt het resultaat wat met het beleid wordt beoogd. In de tabel wordt aangegeven in welke beleidsdoelen er wijzigingen plaatsvinden. Daarnaast wordt aangegeven hoe het beleidsdoel wijzigt.

Was Beleidsdoel	Wordt Beleidsdoel	Actie
5.3 Leven met water	5.3 Leven met water	Redactioneel

In een beleidskeuze wordt bepaald “wat de provincie wil bereiken” en wat er nodig is om van de huidige situatie naar de gewenste situatie (beleidsdoel) te komen. In de tabel wordt aangegeven in welke beleidskeuzes er wijzigingen worden voorgesteld. Daarnaast wordt aangegeven hoe de beleidskeuze wijzigt.

Was Beleidskeuze	Wordt Beleidskeuze	Actie
5.3.1 Waterveiligheid en wateroverlast	5.3.1 Waterveiligheid en wateroverlast	Inhoudelijk
5.3.2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid	5.3.2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid	Inhoudelijk

4.2 Was-wordt tabel Maatregelen (Omgevingsprogramma)

Een maatregel beschrijft, aan de hand van prestaties/acties/handelingen, “wat de provincie doet” en hoe de provincie de beleidskeuze(s) tot uitvoering brengt. In de tabel wordt aangegeven in welke maatregelen er wijzigingen worden voorgesteld. Daarnaast wordt aangegeven hoe de maatregel wijzigt.

Was Maatregel	Wordt Maatregel	Actie
5.3.1.1 Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden		Intrekken
5.3.1.2 Goedkeuren projectbesluiten (dijkversterkingsplannen)	5.3.1.1 Beoordelen projectbesluiten van de waterschappen	Redactioneel
5.3.1.3 Invulling geven aan de EU-Richtlijn overstromingsrisico's (ROR)	5.3.1.2 Actualiseren overstromingsrisicobeoordelingen	Redactioneel
5.3.1.4 Invulling geven aan meerlaagsveiligheid	5.3.1.4 Invulling geven aan meerlaagsveiligheid (MLV)	Redactioneel
5.3.1.5 Regionale waterkeringen: aanwijzen, normeren en samenwerken	5.3.1.3 Normeren en maken van uitvoeringsafspraken regionale keringen	Inhoudelijk
5.3.1.6 Risico's beheersen bij buitendijks bouwen	5.3.1.5 Waterveilige inrichting van buitendijkse gebieden	Redactioneel
5.3.1.7 Wateroverlast beperken	5.3.1.6 Beperken wateroverlast	Inhoudelijk
	5.3.1.7 Voorbereiden op grootschalige extreme regen	Nieuw
5.3.2.1 Beleidsuitwerking goede en veilige zwemlocaties in oppervlaktewater	5.3.2.2 Aanwijzen zwemlocaties en beschermen van zwemmers	Redactioneel
5.3.2.2 Deltaprogramma Zuidwestelijke Delta		Intrekken
5.3.2.3 Kennisontwikkeling grondwaterkwaliteit en -kwantiteit		Intrekken
5.3.2.4 Monitoren grondwaterkwantiteit en -kwaliteit	5.3.2.4 Monitoren grondwaterkwantiteit en -kwaliteit	Inhoudelijk
5.3.2.5 Realiseren goede grondwaterkwantiteit en -kwaliteit	5.3.2.3 Realiseren goede grondwaterkwaliteit en -kwantiteit	Inhoudelijk
5.3.2.6 Realiseren goede oppervlaktewaterkwaliteit	5.3.2.1 Realiseren goede oppervlaktewaterkwaliteit	Inhoudelijk
5.3.2.7 Ruimtelijk beschermen bronnen voor drinkwaterproductie en -infrastructuur	5.3.2.5 Het beschermen van drinkwaterbronnen	Redactioneel
5.3.2.8 Samenwerken in het Deltaprogramma Zoetwater	5.3.2.8 Waterbeschikbaarheid en verzilting	Inhoudelijk
5.3.2.9 Verkennen toekomstige bronnen voor drinkwaterproductie en verlenen vergunningen	5.3.2.7 Verlenen vergunningen voor drinkwaterwinning	Inhoudelijk
5.3.2.10 Duurzame gietwatervoorziening	5.3.2.9 Verduurzamen van gietwatervoorziening in de glastuinbouw	Redactioneel
	5.3.2.6 Het verminderen van de (piek)drinkwatervraag	Nieuw

5. Beleidswijzigingen

In dit hoofdstuk worden de inhoudelijke wijzigingen van herziening Water gemotiveerd. De wijzigingen worden per beleidsonderdeel inhoudelijk gemotiveerd. Voor wijzigingen met mogelijke milieueffecten zijn de inzichten uit de Omgevingseffectrapportage (OER) meegenomen in de motivering.

Wanneer er voor de wijziging geen omgevingseffecten zijn getoetst, wordt er bij inhoudelijke wijzigingen inzicht gegeven in de mogelijke effecten op de leefomgeving. Deze inzichten worden in relatie gebracht met de indicatoren uit de monitor leefomgeving van de provincie[4]. De Leefomgevingstoets (LOT) is hiermee geïntegreerd in de Nota van Motivering.

Daarnaast wordt er aangegeven hoe reacties uit de internetconsultatie en eventuele losse participatietrajecten hebben bijgedragen aan de voorgestelde beleidswijzigingen.

Beleidsdoel 5.3 Leven met water

In de herziening Water is het Omgevingsbeleid (Omgevingsvisie, Omgevingsverordening en het Omgevingsprogramma) gericht op het thema Water integraal herzien. De herziening is breder dan het Omgevingsprogramma om het belang van de verschillende wateropgaven steviger te verankeren in de Omgevingsvisie. Dit heeft tot redactionele wijzigingen geleid in het beleidsdoel Leven met water.

Leefomgevingseffecten

De wijzigingen aan het beleidsdoel volgen uit de wijzigingen in de maatregelen eventuele leefomgevingseffecten of inzichten uit de Omgevingseffectrapportage worden daar toegelicht.

Beleidskeuze 5.3.1 Waterveiligheid en wateroverlast

Nieuwe inzichten op basis van de klimaatscenario's van het KNMI, het nationale Deltaprogramma, de uitwerking van de adviezen van de Beleidstafel Wateroverlast en Hoogwater en het nationale Kennisprogramma Zeespiegelstijging zijn aanleiding om de beleidsuitwerking (maatregelen in het regionaal waterprogramma) ten aanzien van waterveiligheid en wateroverlast te actualiseren. Dit heeft tot redactionele en inhoudelijke wijzigingen geleid in de beleidskeuze Waterveiligheid en wateroverlast.

Leefomgevingseffecten

De wijzigingen aan de beleidskeuze volgen uit de wijzigingen in de maatregelen. Eventuele leefomgevingseffecten of inzichten uit de Omgevingseffectrapportage worden daar toegelicht.

Maatregel 5.3.1.3 Normeren en maken van uitvoeringsafspraken regionale keringen

De in de startnotitie aangekondigde nieuwe afspraken met de waterschappen over het beoordelen en versterken van regionale waterkeringen en het monitoren van de

[4] https://monitorleefomgeving.zuid-holland.nl/

voortgang, zijn inmiddels gemaakt. Deze zullen verwerkt worden in de wijziging van de omgevingsverordening die in maart 2027 wordt geagendeerd in GS. Tussentijdse inzichten uit de hernormeringstrajecten zijn in het ontwerp-RWP verwerkt. In de startnotitie werd ook aangegeven dat in samenspraak met de waterschappen verder zou worden onderzocht of het huidige artikel in de omgevingsverordening over profielen van vrije ruimte kan worden aangepast. Dit is gebeurd, en dit artikel is inmiddels aangepast in de herziening 2025.

Leefomgevingseffecten

Kansen op positieve effecten

Met deze wijzigingen zijn er kansen op positieve effecten op de indicator 'Waterveiligheid: Waterkeringen moeten voldoen aan veiligheidsnorm'. Een ander positief effect is dat de waterveiligheidsrisico's tot op een aanvaardbaar niveau worden beheerst met een doelmatige inzet van maatschappelijke middelen.

Risico's op negatieve effecten

Niet van toepassing.

Participatie en internetconsultatie

Vanuit met name waterschappen zijn twijfels uitgesproken over het nut van profielen van vrije ruimte voor regionale keringen en is gevraagd de urgentie van de beverproblematiek sterker te beschrijven. De teksten over profielen van vrije ruimte zijn verduidelijkt en een voornemen tot stimuleren van profielen van vrije ruimte voor regionale keringen is afgezwakt. Ook is aan het bevervraagstuk meer urgentie toegeschreven en is dit vraagstuk op verzoek van de waterschappen in een nationale context geplaatst.

Maatregel 5.3.1.4 Invulling geven aan meerlaagsveiligheid (MLV)

In de startnotitie werd melding gemaakt van een mogelijke regisserende en kaderstellende rol van de provincie bij pilots die onder de vlag van het Deltaprogramma worden uitgevoerd. In het ontwerp RWP is aangegeven dat de provincie haar regisserende rol versterkt. Er komen geen extra kaders, omdat in de herziening van het omgevingsbeleid in 2025 via de omgevingsverordening reeds extra kaders gesteld zijn die ook betrekking hebben op meerlaagsveiligheid.

Leefomgevingseffecten

De wijzigingen in deze maatregel zijn organisatorisch van aard. De wijzigingen hebben daarmee geen directe leefomgevingseffecten.

Participatie en internetconsultatie

In het consultatie- en participatieproces is door waterschappen vooral aandacht gevraagd voor de kaderstellende rol. Richting hen is verduidelijkt dat de provincie recent via de herziening omgevingsbeleid haar kaderstellende rol al heeft aangescherpt. Andere reacties hadden betrekking op de wijze op de totstandkoming van gebiedsgerichte MLV-strategieën en het trekkerschap daarvan. Aangegeven is dat dit voor beide maatwerk is.

Maatregel 5.3.1.5 Waterveilige inrichting van buitendijkse gebieden

In de startnotitie werd benoemd dat gemeenten verschillende acceptatiegrenzen hanteren voor de waterveiligheid buitendijks, en dat de provincie zou verkennen of daarin meer eenduidigheid verkregen kon worden. Inmiddels is duidelijk dat onder de vlag van

het Deltaprogramma de komende tijd aan deze eenduidigheid gewerkt gaat worden. Daarom is de maatregel niet inhoudelijk gewijzigd.

Leefomgevingseffecten

De wijzigingen aan deze maatregel zijn redactioneel, daarmee hebben ze geen leefomgevingseffecten.

Participatie en internetconsultatie

Vanuit de oostelijk gelegen waterschappen werd gerefereerd aan het feit dat buitendijks bouwen in die gebieden niet wenselijk is cq. niet toegestaan is vanuit het Rijk, omdat buitendijkse ontwikkelingen daar door opstuwing de binnendijkse waterveiligheid in gevaar kunnen brengen. Verduidelijkt is dat er voor het overige deel van Zuid-Holland geen verbod is op buitendijks bouwen, dat in dit gebieden wel een waterveilige inrichting van de gebieden zelf van belang is en dat de provincie zich daarvoor inzet.

Maatregel 5.3.1.6 Wateroverlast beperken

In de internetconsultatie werd benoemd dat er op nationaal niveau onderzoek plaatsvindt naar een meer risicogerichte aanpak van wateroverlast. Inmiddels is deze aanpak landelijk vertaald naar de Nationale Aanpak Wateroverlast en de Deltadeelbeslissing Wateroverlast in het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. Deze documenten vormen dan ook de basis voor het nieuwe beleid voor wateroverlast van de provincie. Ook is de maatregel wateroverlast aangepast op basis van het nieuwe beleidsartikel ‘rekening houden met water en bodem’ dat sinds 1 september onderdeel is van het provinciale omgevingsbeleid.

Het onderwerp extreme wateroverlast is opgenomen in een aparte maatregel omdat de rol van de provincie hier anders is dan bij het beperken van wateroverlast uit het regionale watersysteem.

Omgevingseffectrapportage (OER)

Van alle voorgestelde wijzigingen in de maatregel ‘wateroverlast beperken’ zorgt alleen het voornemen om de graslandnorm aan te passen voor veranderingen in de omgeving. Daarom is alleen dit onderdeel meegenomen in de OER.

Onderbouwing en afwegingen voor deze keuze

Van de onderzochte alternatieven in hoofdstuk 5 komt er één alternatief naar voren dat het hoogste doelbereik heeft. Echter, dit alternatief ‘nieuwe functie-indeling veenlandbouw’ kan nog niet direct worden geïmplementeerd omdat nog geen definitie van de functie ‘veenlandbouw’[5] bestaat. Dit wordt verder onderzocht in de modulaire herziening landbouw. Na de modulaire herziening landbouw, extra onderzoek en afstemming met andere provincies en het Rijk wordt besloten over het aanpassen van de graslandnorm.

Effecten op de leefomgeving van het voorkeursalternatief

De gemaakte keuze in het ontwerp heeft nu nog geen leefomgevingseffecten. De aanpassing van de graslandnorm leidt ook niet direct tot leefomgevingseffecten omdat de nieuwe omgevingswaarde doorwerkt richting de waterschappen. Pas als de

[5] De definitie voor ‘veenlandbouw’ is in de OER beschreven in alternatief 3 in paragraaf 5.2

waterschappen het regionaal watersysteem toetsen aan de nieuwe omgevingswaarde grasland en besluiten over inrichtingsmaatregelen in het regionale watersysteem of het peilbesluit aanpassen verandert er iets voor de bewoners en agrariërs in deze gebieden.

Mocht op een later moment overgegaan worden tot aanpassing van de graslandnorm dan zijn dit de belangrijkste mogelijke negatieve en positieve effecten op grond van de analyses in dit OER (zie bijlage V):

- Aannemelijk negatief effect: Verdienvermogen veehouderijen. Deze keuze zal naar verwachting een negatief effect hebben, omdat het vaker toestaan van wateroverlast op weilanden leidt tot een groter risico op natschade, een lagere gebruikswaarde en productieverlies van grasland. Daarnaast kan peilverhoging ingrijpende bedrijfsaanpassingen vereisen, wat zonder financiële ondersteuning kan leiden tot inkomensdruk. Dit betekent een negatief effect op het verdienvermogen van veehouderijen.
- Aannemelijk positief effect: uitstoot broeikasgassen. Door het vaker toestaan van wateroverlast op weilanden kan het grondwaterpeil in het veenweidegebied worden verhoogd door waterschappen. Op deze manier kan veenoxidatie worden beperkt wat leidt tot een kleinere uitstoot van broeikasgassen.
- Aannemelijk positief effect: waterbeschikbaarheid. Door het aanpassen van de graslandnorm krijgen waterschappen ruimte om het (grond) waterpeil te verhogen. Hierdoor kunnen waterschappen meer en langer water vasthouden om periodes van droogte op te vangen.

Participatie en internetconsultatie

Tijdens het consultatie en participatieproces zijn met name zorgen geuit over de gevolgen van het aanpassen van de graslandnorm voor agrariërs en de beperkte mogelijkheden voor het beperken van wateroverlast in de stad. Beide aandachtspunten worden door de provincie herkend. De zorgen over het voornemen van het aanpassen van de graslandnorm worden meegenomen bij het onderzoek naar de gevolgen hiervan en de participatie en besluitvorming bij de daadwerkelijke aanpassing van de graslandnorm in de verordening. De zorgen over wateroverlast in dichtbebouwd stedelijk gebied hebben geleid tot toevoeging in de tekst over maatwerk via o.a. de werkregio's van het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. Dit sluit ook aan bij de invulling die wordt gegeven aan motie 1945 Stedelijk waterbeheer.

Maatregel 5.3.1.7 Voorbereiden op grootschalige extreme regen

In de startnotitie is benoemd dat het onderwerp 'extreme wateroverlast' wordt toegevoegd aan de maatregel wateroverlast beperken. De rol van de provincie is voor beide onderdelen verschillend: voor extreme wateroverlast de rol van presterende overheid en voor de maatregel wateroverlast de rol van rechtmatige. Daarom is het onderdeel extreme regen opgenomen in een nieuwe maatregel. De titel van de maatregel is aangepast vanwege het rapport 'Onveiligheid door extreme regen' (Onderzoeksraad voor Veiligheid, januari 2026) en om beter aan te sluiten bij de Nationale Aanpak Wateroverlast.

Leefomgevingseffecten

De wijzigingen in deze maatregel zijn organisatorisch van aard. De wijzigingen hebben daarmee geen directe leefomgevingseffecten.

Participatie en internetconsultatie

Een waterschap heeft aandacht gevraagd voor de extra capaciteit die deze maatregel vraagt van de waterschappen. De provincie zal dit meenemen bij de uitwerking van de maatregel.

Ingetrokken maatregelen beleidskeuze 5.3.1 Waterveiligheid en wateroverlast

5.3.1.1 Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden

5.3.2.2 Deltaprogramma Zuidwestelijke Delta

Deze maatregelen worden ingetrokken. Het gaat hier om samenwerking met het Deltaprogramma. Dit past beter gebiedsgerichte samenwerking. Het intrekken van deze maatregelen heeft geen effect op de leefomgeving.

Beleidskeuze 5.3.2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid

Nieuwe KRW-normen en KRW-toetsresultaten, nieuwe inzichten op basis van de klimaatscenario's van het KNMI, het nationale Deltaprogramma en het nationale Kennisprogramma Zeespiegelstijging zijn aanleiding om de beleidsuitwerking (maatregelen in het regionaal waterprogramma) ten aanzien van waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid te actualiseren. Dit heeft tot inhoudelijke en redactionele wijzigingen geleid.

Leefomgevingseffecten

De wijzigingen van de beleidskeuze volgen uit de wijzigingen in de maatregelen. Eventuele leefomgevingseffecten of inzichten uit de Omgevingseffectrapportage worden daar toegelicht.

Maatregel 5.3.2.1 Realiseren goede oppervlaktewaterkwaliteit

Vastleggen begrenzing oppervlaktewaterlichamen

De provincie wijst in het Regionaal Waterprogramma de begrenzingen van regionale KRW-oppervlaktewaterlichamen aan. Er zijn geen nieuwe regionale KRW-oppervlaktewaterlichamen geïntroduceerd. Wel zijn op verzoek van de waterschappen enkele administratieve wijzigingen in de begrenzing van KRW-oppervlaktewaterlichamen doorgevoerd. De nieuwe begrenzingen zijn opgenomen in de KRW-bijlage, bijlage A van het Regionaal Waterprogramma.

Ecologische en chemische toestand oppervlaktewaterlichamen

De provincie Zuid-Holland telt 127 KRW-oppervlaktewaterlichamen, met zo'n 140 doelen voor ecologie en chemie per waterlichaam. Meer dan 85% van deze doelen worden gehaald, maar het principe van 'one-out-all-out' zorgt ervoor dat alle waterlichamen toch de beoordeling ontoereikend krijgen[6]. Een overzicht van de toestandsbeoordeling van de KRW-oppervlaktewaterlichamen is opgenomen in de KRW-bijlage, bijlage A van het Regionaal Waterprogramma.

Uit de Tussenbalans KRW 2025 en actualisatie op basis van de toestandsbeoordeling 2026 is een stijgende trend waar te nemen dat meer doelen voor ecologie en chemie gehaald zijn. De prognose is dat deze trend zal doorzetten richting 2027. Echter, zowel voor ecologie als chemie worden niet alle KRW-doelen gehaald in 2027.

Een van de oorzaken is dat de maatregelen uit de vigerende planperiode, en dan naast de maatregelen uit het KRW-actieprogramma 2025-2027 van de provincie met name de inrichtings- en beheermaatregelen zoals genomen door de waterschappen, nog niet leiden tot het beoogde effect. Het bereiken van het gewenste effect kost meer tijd en wordt belemmerd door de opkomst van invasieve exoten zoals de Amerikaanse rivierkreeft. Het tweede knelpunt voor het behalen van de ecologische doelen is een te hoge belasting door nutriënten met als voornaamste bronnen land- en tuinbouw en punt- en diffuse lozingen van RWZI's en stedelijk gebied. Een derde knelpunt voor de ecologie is de algehele toxische druk van chemische stoffen.

Een deel van de gemeten stoffen is (nog) niet genormeerd vanuit de KRW. Zogeheten opkomende stoffen, zeer zorgwekkende stoffen en potentieel zorgwekkende stoffen

[6] "One out, all out" betekent dat als één van de vele gemeten factoren van de waterkwaliteit niet voldoet aan de norm, het gehele waterlichaam als onvoldoende wordt beoordeeld.

hebben de aandacht, omdat deze stoffen vanwege (combinatie) toxische eigenschappen potentieel een belemmering kunnen vormen voor het behalen van de ecologische doelen. Voorbeelden hiervan zijn diverse gewasbeschermingsmiddelen, biociden, PFAS-verbindingen en medicijn(rest)en. De KRW-stoffenlijsten worden elke planperiode geactualiseerd, dat wil zeggen uitgebreid met stoffen zoals de hiervoor genoemde. Voor de in deze planperiode gewijzigde en nieuwe milieukwaliteitsnormen geldt dat respectievelijk uiterlijk 2033 en 2039 de goede chemische toestand moet worden bereikt.

Maatregelen

De provincie is geen waterbeheerder van de regionale KRW-oppervlaktewaterlichamen, dat zijn de waterschappen. Onze inzet op het behalen van de chemische KRW-doelen is meer indirect door het inzetten van instrumenten in het ruimtelijk spoor, VTH-spoor en financieringsmiddelen ter ondersteuning van de taken van de waterschappen en gemeenten.

Vertrekkend vanuit de analyse van de resterende opgaven, oorzaken en handelingsperspectief zijn voor de planperiode 2028-2033 de volgende maatregelen opgenomen:

- Invulling gemeentelijke watertaken met betrekking tot KRW
- Vermindering van emissie van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen vanuit de Greenports
- Vermindering van emissie van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen vanuit de landbouw
- Stimuleren van natuurvriendelijke inrichting en beheer van regionale watergangen
- Versterken Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) indirecte lozingen

Een overzicht van de maatregelen per beheergebied van de waterschappen is opgenomen in de KRW-bijlage, bijlage A van het Regionaal Waterprogramma.

Bij de formulering en selectie van deze maatregelen is aangesloten bij de Tussenbalans KRW en de (tussentijdse) resultaten en inzichten vanuit de aanvullende inzet vanuit het KRW-actieprogramma Zuid-Holland 2025-2027. Daarmee is de geplande inzet nadrukkelijk gericht op de opgaven die na uitvoering van reeds ingezette en uitgevoerde maatregelen resteren. Daarbij is ook gekeken naar de belangrijkste oorzaken voor van het nog niet bereiken van de KRW-doelen naar de mogelijkheden om deze als provincie effectief en doelmatig te beïnvloeden.

Over de maatregelen heeft afstemming plaatsgevonden met de waterschappen. Daarbij is rekening gehouden met de bestaande verantwoordelijkheidsverdeling en met de maatregelen die de waterschappen zelf als waterkwaliteitsbeheerder kunnen uitvoeren en hebben geprogrammeerd. De provinciale inzet richt zich daarom in het bijzonder op onderwerpen waarop de provincie vanwege eigen taken en bevoegdheden of door het innemen van een stimulerende of faciliterende rol het verschil kan maken.

Ook recente landelijke ontwikkelingen zijn in de afweging meegenomen, in het bijzonder bij de aanpak van emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen vanuit de land- en tuinbouw. De in het OER onderzochte sturingsalternatieven bevestigen dat gegeven dat het landelijk beleid en regelgeving hier nog volop in ontwikkeling op dit moment een samenwerkende rol van de provincie passend is. Ditzelfde geldt ten aanzien

van natuurlijke inrichting van het watersysteem en de invulling van gemeentelijke watertaken. Deze rol sluit aan bij de provinciale verantwoordelijkheden, de positie van andere overheden en de mogelijkheden om de resterende KRW-opgaven gericht en effectief te ondersteunen.

Participatie en internetconsultatie

De begrenzing en doelen van regionale wateren worden door de provincie vastgelegd op basis van voordracht van de waterschappen, alsmede uitzonderingen en motiveringen. Mede met het oog op een uniforme toepassing van de KRW is vanaf het najaar 2025 in Rijn-West zeer intensief gestart met de waterschappen (en de andere provincies binnen het stroomgebied) waarbij afstemming heeft plaatsgevonden over praktische en juridische uitgangspunten en voorwaarden. Dit proces heeft ertoe geleid dat behoudens enkele uitzonderingen waar een risico werd voorzien, de provincie het advies van het waterschap onverkort heeft overgenomen. In het consultatie- en participatieproces is zijn door waterschappen vooral aandachtspunten benoemd voor de nadere uitwerking van de beleidsvoornemens.

Omgevingseffectrapportage (OER)

Voorkeursalternatief: “Emissiereductie glastuinbouw, bomen- en bollenteelt’

In het ontwerp RWP is gekozen om het maatregelalternatief ‘Emissiereductie glastuinbouw, bomen- en bollenteelt’ op te nemen waarbij de provincie een samenwerkende rol inneemt. Dit alternatief komt terug onder ‘Vermindering van emissie van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen vanuit de Greenports’ en ‘Vermindering van emissie van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen vanuit de landbouw’.

Onderbouwing en afwegingen voor deze keuze

De provincie neemt, via IPO, deel aan de uitwerking van het Convenant toekomstbestendige gewasbescherming. In het convenant is opgenomen dat Rijk, provincies, waterschappen en sectorpartijen toereikende maatregelen treffen om de huidige normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen via gebruiks- en/of gebiedsmaatregelen weg te nemen. Uit het OER blijkt dat van de realiserende rol het hoogste doelbereik wordt verwacht. Overwegingen om op dit moment te kiezen voor de samenwerkende rol voor deze maatregel zijn dat dit recht doet aan de verantwoordelijkheidsverdeling in Nederland ten aanzien van mestnormering en gewasbeschermingsmiddelen (met het Rijk als primaire verantwoordelijke) en de positionering van de provincie in IPO-verband in het verlengde hiervan. Kompas voor de provincie is het Afweegkader Rijk–regio agrarische emissies dat dit voorjaar bestuurlijk is vastgesteld in het Bestuurlijk Overleg KRW. Het afweegkader is ontworpen om de politiek-bestuurlijke keuze tussen de inzet van instrumenten door het Rijk en decentrale overheden te ondersteunen. Deze laat zien dat landelijke maatregelen in beginsel effectiever zijn vanwege hun uniforme werking, rechtsgelijkheid en handhaafbaarheid. Momenteel zien we ook beweging hierop. Ten aanzien van glastuinbouw vindt uitwerking plaats van generieke regels via het Besluit activiteiten leefomgevingskwaliteit (Bal).

Voor gewasbeschermingsmiddelen met KRW-normoverschrijding vindt een herbeoordeling door het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) plaats. Voor nutriënten heeft de Minister LVVN in een Kamerbrief van deze zomer aangegeven dat het (in ontwikkeling zijnde) 8e NAP, samen met

maatregelen uit de Taskforce, afdoende moet zijn voor de waterkwaliteitsopgave voor nutriënten uit de landbouw. Daarbij expliciet benoemend dat '*er voor nutriënten vanuit de landbouw geen restopgave (komt) te liggen bij de regio*.' Provinciale instrumenten zijn ingrijpend, kennen lange(re) doorlooptijden en stellen hoge eisen aan onderbouwing, met aanzienlijke juridische en maatschappelijke risico's. Inzet daarvan is juridisch kwetsbaar zolang rijksbeleid nog in ontwikkeling is en de effectiviteit van aanvullende provinciale regulering niet kan worden aangetoond. Provinciale inzet komt in beeld als aanvulling op of onderdeel van de uitwerking binnen de deelconvenanten. In de huidige situatie neemt de provincie voor deze maatregel al een samenwerkende rol in, dit sturingsalternatief werkt goed en past binnen de mogelijkheden en kaders die de provincie heeft in dit dossier.

Effecten op de leefomgeving van het voorkeursalternatief

- Beperkt positief effect op het agrarisch verdienvermogen. Dit alternatief geeft een beperkt positief effect op het agrarisch verdienvermogen van glastuinbouw, bollenteelt/bom- en sierteelt en akkerbouw doordat faciliterend beleid van de provincie de ondernemer kan ondersteunen.
- Beperkt positief effect op oppervlaktewater kwaliteit en zwemwater doordat de provincie bij dit sturingsalternatief kan kiezen op het aanpakken van prioritaire gebieden, hierdoor kan de waterkwaliteit verbeterd op die plaatsen waar nog niet aan de KRW wordt voldaan.
- Beperkt positief effect voor grondwater doordat de provincie bij dit sturingsalternatief kan kiezen op het aanpakken van prioritaire gebieden, kan de waterkwaliteit en indirect de grondwaterkwaliteit worden verbeterd op die plaatsen waar deze nog niet aan de KRW voldoet.
- Beperkt positief effect voor beschikbaarheid en kwaliteit van het water bij drinkwaterbronnen. Dit alternatief draag aan de kwaliteit van water bij drinkwaterbronnen doordat de emissiereductie leidt tot betere grondwaterkwaliteit.
- Sterk positief voor soortendiversiteit ontstaat doordat de provincie gerichter stuurt op gebieden waar de emissiedruk het grootst is. Daardoor ontstaat meer effect op waterkwaliteit in prioritaire gebieden, wat gunstig is voor vissen, macrofauna, waterplanten en watergebonden insecten.

Voorkeursalternatief 'Watergangen en natuurvriendelijke oevers'

In het ontwerp is gekozen om het maatregelalternatief 'Watergangen en natuurvriendelijke oevers' op te nemen waarbij de provincie een samenwerkende rol inneemt.

Onderbouwing en afwegingen voor deze keuze

Voor het realiseren van natuurvriendelijke oevers wil de provincie via een samenwerkende rol werken. De provincie stimuleert het aanleggen en beheren van natuurvriendelijke oevers door verschillende subsidieregelingen. De waterschappen blijven als waterkwaliteitsbeheerder primair verantwoordelijk voor de realisatie ervan. Ook in situaties waarbij uiteindelijk de inzet van eventueel dwingend juridisch instrumentarium nodig is als minnelijke grondverwerving niet mogelijk blijkt. De subsidie en samenwerkende rol zijn erop gericht het realisatieproces van de waterschappen te vergemakkelijken en zullen waarschijnlijk tot meer robuustheid en draagvlak leiden. Naast subsidie voor de realisatie heeft de provincie ook subsidie voor beheer en onderhoud waardoor de instandhouding van de natuurvriendelijke oevers wordt geborgd.

Effecten op de leefomgeving van het voorkeursalternatief

- Beperkt negatief effect: agrarisch verdienvermogen glastuinbouw, dit effect treedt op doordat natuurvriendelijke oevers meer oppervlakte vereisen en dit gaat ten kosten van het teelbare oppervlak.
- Beperkt negatief effect voor archeologie doordat natuurvriendelijke oevers aan watergangen tot een negatief effecten kan leiden als de oevers in het archeologie houdende laag worden aangelegd. Dit is sterk locatie afhankelijk.
- Beperkt positief effect op oppervlaktewaterkwaliteit, zwemwater en grondwater doordat de provincie bij dit sturingsalternatief kan kiezen op het aanpakken van prioritaire gebieden, hierdoor kan de ecologische waterkwaliteit verbeterd op die plaatsen waar nog niet aan de KRW wordt voldaan.
- Beperkt positief effect op soortendiversiteit, bij dit alternatief kan dit effect optreden doordat door sturing op gebieden waar de druk het grootste is de emissiedruk worden aangepakt. Hierdoor ontstaat een positiever effect op waterkwaliteit in prioritaire gebieden, wat gunstig is voor vissen, macrofauna, waterplanten en watergebonden insecten.

Voorkeursalternatief: 'Rol van de provincie richting gemeenten realiserende en rechtmatige overheid'

In de maatregel is gekozen om het alternatief 'Rol van de provincie richting gemeenten realiserende en rechtmatige overheid' waarbij de provincie een samenwerkende rol inneemt.

Onderbouwing en afwegingen voor deze keuze

In regie op watertaken neem de provincie een samenwerkende rol in wanneer het gaat over de samenwerking met andere overheidsorganen, zoals de gemeenten en waterschappen. In de samenwerkende rol gaat de provincie de gemeenten en waterschappen ondersteunen in procesmanagement en vast structuren voor overleggen. Op deze manier kan ieder overheidsorgaan haar rol optimaal invullen en wordt de samenwerking geborgd. De provincie acht deze rol als passend erop gelet dat de verantwoordelijkheden van de watertaken van gemeenten weliswaar formeel wettelijk reeds zijn belegd, maar dat de uitvoering van de KRW niet expliciet aan gemeenten is opgedragen. Met deze maatregel wordt bereikt dat gemeenten (voor zover de lokale situatie daartoe noodzaakt) hun watertaken afstemmen op het bereiken van de KRW-doelen, waarbij de provincie niet alleen dit proces faciliteert maar ook toeziet op het bereiken van het beoogde resultaat.

Effecten op de leefomgeving van het voorkeursalternatief

- Er is beperkt positief effect op wateroverlast omdat de provincie bijdraagt aan de beleidsontwikkeling voor wateroverlast, hierdoor kan de wateroverlast afnemen.
- Er is een beperkt positief effect op de kwaliteit van het oppervlaktewater en zwemwater kwaliteit doordat de provincie in haar samenwerking aanstuurt op aanpak van de van prioritaire gebieden. Deze aanpak resulteert mogelijk in een positief effect voor de oppervlakte water en zwemwater kwaliteit.
- Er is beperkt positief effecten op soortendiversiteit. Dit kan leiden tot gerichtere aanpak van lozingen, riolering, afspoeling en inrichting, met positieve effecten op de waterkwaliteit en daarmee op watergebonden soorten zoals vissen, macrofauna, waterplanten en watergebonden insecten.

Maatregel 5.3.2.2 Aanwijzen zwemlocaties en beschermen van zwemmers

De maatregel blijft integraal onderdeel van het regionaal waterprogramma en is alleen redactioneel gewijzigd.

Leefomgevingseffecten

De wijzigingen aan deze maatregel zijn redactioneel, daarmee hebben ze geen leefomgevingseffecten.

Participatie en internetconsultatie

In de internetconsultatie is aangegeven dat in de Startnotitie weinig aandacht was voor zwemwater en is gesuggereerd dat provincie Noord-Holland een actievere rol neemt in haar taakopvattingen omtrent zwemwater. Zwemwater is beperkt genoemd in de Startnotitie omdat geen wijziging van het beleid is voorzien. Na ruggenspraak met provincie Noord-Holland is geconcludeerd dat de aanpak van beide provincies niet verschilt.
Op verzoek van de waterschappen is aandacht voor PFAS bij zwemlocaties toegevoegd.

Maatregel 5.3.2.3 Realiseren goede grondwaterkwaliteit en -kwantiteit

Voor grondwater zijn in de KRW en de bijbehorende Grondwaterrichtlijn (GWR) doelstellingen voor de kwantiteit en kwaliteit van het grondwater geformuleerd. In de Omgevingswet is bepaald dat ter uitvoering van de KRW en GWR de provincie een regionaal waterprogramma vaststelt en dat de provincie de grondwaterkwaliteit in grondwaterbeschermingsgebieden moet beschermen. Provincies staan dus primair aan de lat voor het behalen van deze doelstellingen.

De mate waarin de KRW- en GWR-doelen voor grondwater reeds bereikt zijn of nog aandacht behoeven, wordt in de praktijk grotendeels weergegeven op het niveau van het gehele grondwaterlichaam. In Zuid-Holland hebben we vijf (deels provinciegrensoverschrijdende) grondwaterlichamen. Drie van deze grondwaterlichamen voldoen volgens de Tussenbalans 2025 niet aan alle voor grondwater gestelde (generieke en functie specifieke) KRW-doelen. Dat betreft:

- Chemische kwaliteit: te veel fosfaat in grondwater in het duingebied en het binnenland
- Toestand grondwaterafhankelijke natuur op land: aandachtsgebieden zijn Voornes Duin, Solleveld & Kapittelduinen, Nieuwkoopse Plassen & De Haeck, waar het realiseren van natuurdoelen wordt belemmerd door het grondwater / hydrologische condities
- Grondwaterkwaliteit bij drinkwaterwinningen: probleemstoffen in deze gebieden.

Hoewel we op de andere scores op papier voldoen aan de KRW, is behoud van deze ‘groene scores’ alles behalve vanzelfsprekend. Het grondwatersysteem is een traag systeem. Trends en bedreigingen (verzilting, verdroging, vervuiling) zijn meestal pas jaren later zichtbaar, maar zijn áls ze eenmaal zichtbaar zijn moeilijk te keren.

Grondwaterlichamen die nu in de goede toestand zijn, kunnen in de komende jaren alsnog onder druk komen te staan. Dat komt bijvoorbeeld doordat zeespiegelstijging leidt tot verzilting van grondwater, de watervraag blijft toenemen wat leidt tot verdroging / structurele mindere beschikbaarheid van grondwater, of doordat vervuiling die zich nu in

het oppervlaktewater of het ondiepe grondwater bevindt terecht komt in het diepere grondwater.

Vervuiling en verdroging zijn niet los van elkaar te zien: aanvulling van het grondwater door actieve infiltratie van zoet water helpt om verdroging (en bodemdaling) tegen te gaan en tegenwicht te bieden aan verzilting, maar daartegenover staat dat de kwantitatieve aanvulling van grondwater kan leiden tot risico's voor de waterkwaliteit. De risico's voor de kwaliteit van grondwater worden verhoogd indien het geïnfiltreerde water niet-genormeerde stoffen zoals PFAS bevat. Hoewel het grondwater in kwantitatieve zin vooral in hoger gelegen delen van Nederland onder druk staat, moet ook Zuid-Holland zich hierop oriënteren vanwege de risico's op verzilting en voor grondwaterafhankelijke natuur.

De huidige maatregelen gericht op emissiereductie vanuit land- en tuinbouw blijken onvoldoende om de KRW doelstellingen te behalen. In de praktijk vertaalt dit zich nu vooral naar een overschrijding van de fosfaatnorm in het grondwater, maar ook voor de KRW-doelstelling 'Prevent & Limit' (voorkómen van inbreng en verspreiding) is deze constatering en andere vervuiling problematisch. Het Centrum voor Landbouw en Milieu (CLM) onderzoekt mogelijkheden voor het verminderen van emissies afkomstig van nutriënten- en gewasbeschermingsmiddelen naar het grondwater, zie verder ook de acties gericht op vermindering van emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen onder maatregel 'realiseren goede oppervlaktewaterkwaliteit'.

Gezien bovenstaande ontwikkelingen heeft de provincie in het RWP onder de maatregel 'realiseren goede grondwaterkwaliteit en -kwantiteit' aanvullende acties opgenomen voor het waarborgen van de grondwaterkwaliteit en –kwantiteit. Het in de KRW-Tussenbalans 2025 opgenomen maatregelenprogramma met 12 maatregelen gericht op grondwater vormde hiervoor het startpunt. Een aantal van deze maatregelen was reeds opgenomen in het huidige RWP; een aantal is aanvullend, waaronder het terugdringen van fosfaatbelasting, het duurzaam benutten van grondwater voor bodemenergie, het mogelijk maken van verantwoord infiltreren en het voorkomen en beperken van grondwatervergrijzing.

Omgevingseffectrapportage (OER)

Onderstaand wordt ingegaan op de onderbouwing van keuzes voor de meer uitvoeringsgerichte onderdelen van deze maatregel; deze vallen ook binnen de reikwijdte van de OER.

Onderbouwing en afwegingen voor de keuze 'Terugdringen van fosfaatbelasting'

De provincie Zuid-Holland zal samen met enkele andere provincies, onderzoek laten uitvoeren naar de bronnen van fosfaat in grondwaterlichamen. Op basis van dit onderzoek wordt bepaald in welke mate de fosfaatbelasting wordt veroorzaakt door natuurlijke achtergrondconcentraties, historische belasting of huidige antropogene bronnen en welke aanvullende uitvoerings-maatregelen mogelijk effectief en proportioneel zullen zijn. Deze keuze is gemaakt omdat bij een vergelijkbaar onderzoek in het grondwaterlichaam Duin Rijn-West gebleken is dat andere oorzaken dan antropogene bronnen (dus natuurlijke processen) ten grondslag kunnen liggen aan het overschrijden aan de fosfaatnorm en dat relevante significante milieurisico's voor oppervlaktewater, natuur of drinkwater kunnen uitblijven. De provincie kiest er in dit RWP

dus niet voor om direct een verplichtend instrumentarium op te nemen, maar om eerst meer zekerheid te krijgen of dit tot een hoger doelbereik kan leiden.

Effecten op de leefomgeving van het voorkeursalternatief

De maatregel in het RWP van het aangekondigde onderzoek heeft geen directe effecten. Het onderzoek moet uitwijzen welke uitvoeringsmaatregelen effectief en proportioneel kunnen zijn. Het is daarmee in deze fase nog niet mogelijk om een concrete uitspraak te doen over de mogelijke milieueffecten. Vanwege de gebiedsgerichte uitwerking zal de maatregel naar verwachting vooral knelpunten van verontreinigingen aanpakken op specifieke locaties. Hierdoor kunnen lokale verbeteringen worden bereikt. Afhankelijk van de aard van de uitvoeringsmaatregel kan eveneens lokaal sprake zijn van effecten voor de uitstoot van broeikasgassen, de oppervlaktewaterkwaliteit, de zwemwaterkwaliteit, de beschikbaarheid en kwaliteit van water bij drinkwaterbronnen, Natura 2000-gebieden, de kwaliteit van het NNN (NatuurNetwerk Nederland) en de soortendiversiteit. Daarnaast kunnen negatieve effecten optreden voor de glastuinbouw en akkerbouw.

Onderbouwing en afwegingen voor de keuze 'Duurzaam benutten van grondwater voor bodemenergie', 'Verantwoord infiltreren mogelijk maken' (inclusief bijlage C) en 'Voorkomen en beperken van grondwatervergrijzing''

In het ontwerp RWP wordt opgenomen dat de provincie de mogelijke gevolgen van warmteopslag voor de chemische kwaliteit van het grondwater en, waar relevant, voor grondwaterafhankelijke functies en ecosystemen onderzoekt en volgt. De provincie kiest hiervoor omdat ze wil bijdragen aan verduurzaming van de energievoorziening, en bodemenergie en geothermie daarbij beschouwt als een interessante bron. De inzet van bodemenergie en geothermie moet echter op verantwoorde wijze voor de (grond)waterkwaliteit worden vormgegeven. Voor toepassingen met hogere temperaturen ontwikkelt de provincie een handelingskader voor de beoordeling van of advisering over vergunningaanvragen voor Midden-Temperatuuropslag en Hoge Temperatuuropslag. Omdat de provincie zelf bevoegd gezag cq. adviseur van het bevoegd gezag is voor open bodemenergiesystemen cq. MTO/HTO, zal een handelingskader rechtstreekse werking hebben.

- 'Voorkomen en beperken van grondwatervergrijzing'

In het ontwerp RWP wordt opgenomen dat de provincie de verdere achteruitgang van de chemische kwaliteit van het grondwater zoveel mogelijk voorkomt en beperkt en zich daarbij specifiek richt op grondwatervergrijzing. De provincie onderzoekt de bronnen en routes van milieuvreemde stoffen en ontwikkelt op basis daarvan handelingsperspectieven. Dit kan bijvoorbeeld betrekking hebben op het voorkomen van emissies bij de bron of op het gebruik van milieubelastende bouwstoffen binnen de daarvoor geldende wettelijke kaders en bevoegdheidsverdeling. De provincie kiest er in dit RWP dus niet voor om direct de stap te zetten naar uitvoeringsmaatregelen of een verplichtend instrumentarium, maar acht het proportioneel om eerst meer zekerheid te krijgen welke concrete acties tot een hoger doelbereik kunnen leiden.

- 'Verantwoord infiltreren mogelijk maken', inclusief bijlage C handelingskader

Infiltratie heeft zowel een potentieel positief effect, namelijk op de beschikbaarheid van zoetwater in perioden van droogte, als een mogelijk negatief effect, namelijk op de kwaliteit van het grondwater. Om die reden wordt infiltratie niet onbeperkt toegestaan, maar uitsluitend onder voorwaarden die zijn gericht op de bescherming van de

grondwaterkwaliteit. Het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) bepaalt in artikel 8.89, tweede lid, onder b, dat het inbrengen van verontreinigende stoffen in grondwater onder voorwaarden kan worden toegestaan wanneer sprake is van een hoeveelheid of concentratie die zo klein is dat ieder onmiddellijk of toekomstig gevaar van achteruitgang van de kwaliteit van het ontvangende grondwater is uitgesloten. Deze bepaling geeft uitvoering aan de uitzonderingsmogelijkheid uit artikel 6, derde lid, van de Grondwaterrichtlijn. Het provinciale kader geeft hieraan nadere invulling.

Effecten op de leefomgeving van het voorkeursalternatief

Onderdelen van maatregel 5.3.2.5 die betrekking hebben op grondwater voor bodemenergie en grondwatervergrijzing in het RWP betreffen aangekondigde verkenningen en hebben geen directe effecten op de leefomgeving. De verkenningen moeten uitwijzen welke vervolgstappen effectief en proportioneel zijn. Het is daarom in deze fase nog niet mogelijk om een concrete uitspraak te doen over de mogelijke milieueffecten. Dit geldt ook voor de maatregel ‘verantwoord infiltreren mogelijk maken’ omdat de praktijk zal moeten uitwijzen in hoeverre infiltratie inderdaad vaker toegepast zal worden. Op grond van de resultaten uit het OER worden voor alle drie de genoemde onderdelen positieve effecten verwacht op de beschikbaarheid en kwaliteit van water bij drinkwaterbronnen, bodemdaling, cultuurhistorie en erfgoed, Natura 2000, het NNN en de soortendiversiteit. Tegelijkertijd zijn er mogelijk negatieve effecten op de archeologie. In de provinciale verordening (art 7.3.17 en 7.3.18) en gemeentelijke omgevingsplannen zijn regels opgenomen als er een indicatie is op archeologische waarden die zich onzichtbaar in de bodem bevinden. Er dient een archeologisch onderzoek gedaan te worden volgens de landelijke eisen van de archeologische monumentenzorg. Mocht uit archeologisch onderzoek blijken dat er ter plaatse archeologie aanwezig is, kunnen passende mitigerende maatregelen volgen.

Participatie en internetconsultatie

Bij de totstandkoming en verdere uitwerking van deze maatregel zijn mede-overheden betrokken. Afstemming heeft onder meer plaatsgevonden via de Landelijke Werkgroep Grondwater en via de afstemmingsoverleggen in stroomgebiedverband (Rijn-West en Maas). De specifieke gebiedsgerichte acties binnen deze maatregel zijn opgenomen in overeenstemming met de betrokken partners en sluiten aan bij reeds lopende trajecten en samenwerkingsverbanden. Daarmee is bij de uitwerking rekening gehouden met bestaande kennis, verantwoordelijkheden en afspraken van de betrokken overheden en gebiedspartners. De maatregel is daarnaast ingebracht in de internetconsultatie van het Regionaal Waterprogramma. Reacties daaruit, met name van de grondwatercollega’s bij de waterschappen, zijn verwerkt in het programma.

Bijlage B - Operationeel Grondwaterbeleid

De inhoudelijke aanleiding voor deze beleidswijziging is de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Ten tijde van de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn de teksten van het operationeel grondwaterbeleid niet direct gewijzigd. Na de inwerkingtreding van de Omgevingswet, is eerst een beleidsevaluatie uitgevoerd. De uitkomsten van de beleidsevaluatie ‘Provinciaal beleidskader grondwateronttrekkingen en infiltraties - Beleidsevaluatie Provincie Zuid-Holland – 2024’, uitgevoerd door Arcadis in opdracht van

de provincie Zuid-Holland, zijn benut om de tekst van het operationeel grondwaterbeleid aan te passen.

Leefomgevingseffecten

De wijzigingen aan deze bijlage zijn hoofdzakelijk redactioneel. De teksten zijn aangepast om aansluiting bij de wettelijke kaders van de Omgevingswet, de Kaderrichtlijn Water en GWR (Grondwaterrichtlijn) te borgen. De leesbaarheid van het document is verbeterd door de structuur/opbouw van het operationeel beleid te herzien.

Waar de bijlage inhoudelijk wijzigt volgen de wijzigingen de inhoudelijke wijzigingen op de maatregel realiseren goede grondwaterkwaliteit en -kwantiteit. De inhoudelijke wijzigingen zijn dus onder die maatregel gemotiveerd.

De tekst in hoofdstuk 6, ‘grondwateronttrekking in samenhang met brijnlozing’, maakte geen deel uit van deze herziening en is ongewijzigd. Deze tekst is vastgesteld bij herziening omgevingsbeleid 2024 als onderdeel van het Omgevingsprogramma en bevindt zich nu in de uitvoering- en monitoringsfase. De tekst is verplaatst naar het operationeel beleid zonder inhoudelijke wijzigingen. Er zijn enkel kleine tekstuele aanpassingen gedaan om consistent te zijn in het gebruik van terminologie met de gehele bijlage, of om zaken te verhelderen.

Participatie en internetconsultatie

De tekstuele wijzigingen zijn tot stand gekomen in goed overleg met adviseurs van verschillende beleidsdomeinen binnen de provincie waaronder bodem, bodemenergie, grondwater, energietransitie, natuur en landbouw.

Aanvullend zijn de wijzigingen in samenwerking met de Omgevingsdienst Haaglanden tot stand gekomen. De omgevingsdienst voert de vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken uit voor de wateronttrekkingsactiviteiten onder bevoegd gezag van de provincie. De praktijkervaring van de omgevingsdienst is benut om redactionele aanscherpingen in de tekst te doen zodat de tekst beter aansluit bij de uitvoeringspraktijk.

Ook de Zuid-Hollandse waterschappen hebben op verschillende momenten meegedacht bij de tekstuele wijzigingen van het provinciaal operationeel grondwaterbeleid. De participatie heeft geleid tot hoofdzakelijk redactionele aanscherpingen van de tekst waaronder een nadere uitwerking van begrippen en definities.

Bijlage C - Provinciaal Handelingskader infiltraties

De inhoudelijke aanleiding voor deze beleidswijziging is de beleidsevaluatie ‘Provinciaal beleidskader grondwateronttrekkingen en infiltraties - Beleidsevaluatie Provincie Zuid-Holland’ uit 2024. Daarnaast is in de praktijk gebleken dat er bij waterschappen, gemeenten en provincie behoefte is aan een handelingskader infiltraties. Het gaat hierbij om ondergrondse opslag van zoetwater ten behoeve van stedelijke waterberging, klimaatadaptatie, glastuinbouw en/of landbouw. Deze behoefte werd eveneens duidelijk toen een aantal pilotprojecten geen doorgang konden vinden als gevolg van onduidelijkheid over beoordelingskaders bij vergunningverlening. Op Europees en/of landelijk niveau ontbreekt het aan een toetsingswaarde voor niet-genormeerde stoffen in infiltratiewater. Met dit kader maakt de provincie beleidsmatige keuzes voor te hanteren

toetsingswaarden. Met deze kaders creëert de provincie duidelijkheid voor bevoegd gezagen bij de beoordeling van vergunningaanvragen voor infiltraties in Zuid-Holland.

Leefomgevingseffecten

De beleidswijziging maakt het mogelijk om infiltratie van water onder voorwaarden als instrument voor ondergrondse waterberging en zoetwaterbeschikbaarheid in te zetten. Daarmee kan een aanvullende bron van zoet water beschikbaar worden gemaakt voor perioden waarin sprake is van langdurige droogte en de beschikbaarheid van zoet water onder druk staat. Een ondergrondse waterberging verkleint te behoefte om brak grondwater te ontzilten ten behoeve van de gietwatervoorziening en verkleint daarmee de hoeveelheid grondwateronttrekking en brijnlozing. Infiltratie heeft daarmee zowel een potentieel positief effect op de beschikbaarheid van zoetwater als een mogelijk effect op de kwaliteit van het grondwater. Om die reden wordt infiltratie niet onbeperkt toegestaan, maar uitsluitend onder voorwaarden die zijn gericht op de bescherming van de grondwaterkwaliteit.

Het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkl) bepaalt in artikel 8.89, tweede lid, onder b, dat het inbrengen van verontreinigende stoffen in grondwater onder voorwaarden kan worden toegestaan wanneer sprake is van een hoeveelheid of concentratie die zo klein is dat ieder onmiddellijk of toekomstig gevaar van achteruitgang van de kwaliteit van het ontvangende grondwater is uitgesloten. Deze bepaling geeft uitvoering aan de uitzonderingsmogelijkheid uit artikel 6, derde lid, van de Grondwaterrichtlijn.

Het provinciale kader geeft hieraan nadere invulling vanuit het ‘prevent & limit’ beginsel van de Kaderrichtlijn Water (KRW). Wanneer de concentraties van relevante stoffen in het infiltratiewater onder de daarvoor vastgestelde toetsingswaarden blijven, wordt ervan uitgegaan dat infiltratie niet leidt tot een verslechtering van de kwaliteit van het ontvangende grondwater. Daarbij wordt, op basis van de beschikbare wetenschappelijke kennis, aangenomen dat geen onaanvaardbaar risico voor het grondwater ontstaat, ongeacht de functie of het gebruik daarvan.

De beleidswijziging heeft daarmee als uitgangspunt dat de mogelijkheden voor ondergrondse waterberging en de beschikbaarheid van zoetwater kunnen worden vergroot, zonder dat dit ten koste gaat van de bescherming van de grondwaterkwaliteit. De voorwaarden uit het beleidskader vormen hierbij de waarborg dat infiltratie alleen plaatsvindt wanneer de effecten op de fysieke leefomgeving, in het bijzonder op het grondwatersysteem, aanvaardbaar zijn.

Participatie en internetconsultatie

Er zijn meerdere bijeenkomsten en participatiemomenten georganiseerd, waarbij afstemming heeft plaatsgevonden met de waterschappen en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

Het participatietraject heeft geleid tot een gezamenlijk opgesteld handelingskader, waarin nadere invulling wordt gegeven aan het ‘prevent & limit’ principe uit de Kaderrichtlijn Water en de Grondwaterrichtlijn. De inbreng van de betrokken partijen heeft bijgedragen aan het zorgvuldig wegen van verschillende belangen en perspectieven. Op basis hiervan heeft de provincie onderbouwde keuzes kunnen maken over de wijze waarop niet-genormeerde stoffen bij vergunningaanvragen worden beoordeeld.

Bijlage D - Beleidskader grondwaterkwaliteit

De wijzigingen aan deze bijlage zijn redactioneel van aard. De inhoud van het kader is op enkele kleine tekstuele aanscherpingen na niet gewijzigd. Aangezien het geen inhoudelijke wijzigingen betreft heeft er geen participatie plaatsgevonden en is er geen sprake van leefomgevingseffecten.

Maatregel 5.3.2.4 Monitoren grondwaterkwantiteit en -kwaliteit

Provincies hebben een wettelijke taak om het grondwater te monitoren (artikel 11.33 Besluit kwaliteit leefomgeving) en hiervoor een monitoringsprogramma vast te stellen (artikel 11.28 Besluit kwaliteit leefomgeving). Met deze maatregel geeft de provincie hier invulling aan. Op basis van de nieuwe KRW-toetsresultaten voor grondwater bestond de behoefte om trends en effecten van ontwikkelingen / maatregelen beter te volgen. Vergeleken met het huidige RWP (2022 – 2027) is deze maatregel daarom inhoudelijk uitgebreid. Er is meer aandacht voor vroegsignalering, gebiedsgerichte monitoring, specifieke grondwatervraagstukken als vergrijzing, verzilting en verdroging, datakoppeling en de relatie tussen monitoring en maatregelen. Daarnaast is de reeds bestaande samenwerking met andere provincies en met waterschappen, gemeenten, drinkwaterbedrijven, natuurbeheerders, omgevingsdiensten, kennisinstellingen, Rijk, RIVM explicieter gemaakt.

Leefomgevingseffecten

Monitoring leidt niet direct tot (positieve of negatieve) leefomgevingseffecten. De monitoring kan wel indirect een bijdrage leveren doordat op basis van beter inzicht effectievere en proportionele uitvoeringsmaatregelen mogelijk zijn. De leefomgevingseffecten zijn dan gekoppeld aan de betreffende uitvoeringsmaatregel. Voor zover deze al concreet te maken zijn, zie de beschrijving van de leefomgevingseffecten bij de in het OER onderzochte onderdelen van de maatregel ‘realiseren goede grondwaterkwaliteit en -kwantiteit’. Deels is de doorwerking echter onbekend en van o.a. de resultaten van monitoring afhankelijk.

Participatie en internetconsultatie

Bij de totstandkoming van deze maatregel heeft afstemming plaatsgevonden met het provinciaal platform meetnetbeheerders grondwaterkwantiteit en het provinciaal platform meetnetbeheerders grondwaterkwaliteit. Deze afstemming is gericht op het bevorderen van uniformiteit in de monitoring en de onderlinge uitwisselbaarheid van monitoringsgegevens, zodat gegevens van verschillende meetnetten waar mogelijk gezamenlijk kunnen worden benut. Daarnaast is de maatregel afgestemd met de Landelijke Werkgroep Grondwater, met als doel de aanpak en ontwikkeling van de grondwatermonitoring af te stemmen met mede-overheden (provincies, waterschappen, Rijksoverheid) en kennisinstituten (o.a. RIVM).

5.3.2.5 t/m 5.3.2.7 Maatregelen Drinkwater

Onderstaande motivatie en onderbouwing is gericht op de volgende maatregelen: ‘5.3.2.5 Het beschermen van drinkwaterbronnen’ en ‘5.3.2.6 Het verminderen van de (piek)drinkwatervraag’ en ‘5.3.2.7 Verlenen vergunningen voor drinkwaterwinning’.

Voor maatregelen 5.3.2.5 en 5.3.2.7 zijn in een redactionele wijziging nieuwe drinkwaterbronnen aangewezen. Dit komt voort uit de provincies wettelijke taak om

drinkwaterbronnen en bijbehorende beschermingsgebieden aan te wijzen. Ook is benadrukt dat de mogelijkheden om nieuwe drinkwaterwinningen te vergunnen beperkt zijn. Vanuit de vraag van PS om meer actie te ondernemen op drinkwaterbesparing is maatregel 5.3.2.6 toegevoegd.

Vanuit de drinkwaterzorgplicht zijn ook aanvullende uitwerkingen gegeven aan deze drie maatregelen. Dit omdat de vraag naar drinkwater toeneemt terwijl het aanbod afneemt. De drinkwatervoorziening staat onder druk en er zijn maatregelen nodig voor een toekomstbestendige en robuuste drinkwatervoorziening. In het regionale actieplan beschikbaarheid drinkwaterbronnen 2030 is afgesproken om een brede visie op drinkwater voor de provincie Zuid-Holland in 2050 op te stellen. Dit is opgepakt in de vorm van een beleidsverkenning drinkwater 2050 Zuid-Holland welke in Q2 2026 is afgerond. Verdere uitwerking en afstemming van deze beleidsverkenning zijn daarom ook opgenomen als uitwerking van de maatregelen: het beschermen van bronnen, het verminderen van de (piek) drinkwatervraag en het verlenen vergunningen voor drinkwaterwinning.

Leefomgevingseffecten

Kansen op positieve effecten

Met deze wijzigingen zijn er kansen op positieve effecten op de indicator ‘Grondwater: beschikbaarheid voldoende en schoon drinkwater in ZH’.

Risico’s op negatieve effecten

Op termijn kan het Faciliteren van uitbreiding van de drinkwaterwincapaciteit, afhankelijk van de locatie, impact hebben op de indicatoren die vallen onder het thema Natuur waaronder de indicator kwaliteit van het NNN. Dit risico geld niet voor de huidige wijziging, er worden namelijk nog geen nieuwe locaties aangewezen.

Participatie en internetconsultatie

Bij de totstandkoming van deze maatregelen heeft afstemming plaatsgevonden met de Zuid-Hollandse drinkwaterbedrijven (Oasen, Evides en Dunea), deze afstemming ging over zowel nieuwe winningen, beschermen van oude winningen en drinkwaterbesparing. Daarnaast is voor de uitwerkingen die voortkomen uit de beleidsverkenning drinkwater 2050 Zuid-Holland afstemming geweest met de Zuid-Hollandse gemeentes en waterschappen.
Ten slotte is voor de uitwerking actualisatie gebiedsdossiers en de uitwerking herijken grondwaterbeschermingsbeleid naast met de hier bovengenoemde partners ook afstemming geweest met omgevingsdiensten en Rijkswaterstaat.

Maatregel 5.3.2.8 Waterbeschikbaarheid en verzilting

Deze maatregel is aangescherpt naar aanleiding van nieuwe inzichten op basis van de klimaatscenario’s van het KNMI, het nationale Deltaprogramma en het nationale Kennisprogramma Zeespiegelstijging. Daarnaast wordt met de wijziging invulling gegeven aan de koers in de omgevingsvisie om water en bodem meer sturend te laten zijn. De titel van de maatregel is aangepast aan de vernieuwde inhoud.

Conform de Startnotitie is de strategie om weerbaar te zijn tegen tekort aan zoet water in samen met de partners in het Deltaprogramma Zoetwater geactualiseerd. Hierbij is

verduidelijkt wat weerbaar zijn betekent per waterafhankelijke functie. Ook is verduidelijkt wat de provincie doet om de weerbaarheid te vergroten en waar waterafhankelijke functies zelf voor aan de lat staan.
Het in de Startnotitie genoemde nationale handelingskader om waterbeschikbaarheid mee te wegen bij vergunningverlening is nog niet gereed. Daarom wordt een verkenning gedaan hoe waterbeschikbaarheid mee te wegen bij vergunningverlening.

Leefomgevingseffecten

Tekort aan zoet water en toenemende verzilting hebben effect op waterafhankelijke functies zoals drinkwaterproductie, natuur, landbouw en industrie. Het beleid van de provincie is erop gericht om hierop te anticiperen. Met de wijziging van het beleid wordt beoogd om beter voorbereid te zijn op toenemende droogte en verzilting.

Participatie en internetconsultatie

De strategie om weerbaar te zijn tegen verzilting en tekort aan zoet water is geactualiseerd samen met de partners in het Deltaprogramma Zoetwater. Dat zijn onder andere de Zuid-Hollandse waterschappen, Rijkswaterstaat, buurprovincies, drinkwaterbedrijven en maatschappelijke partners zoals LTO, Glastuinbouw Nederland en Havenbedrijf Rotterdam. Een belangrijk onderdeel van dit gezamenlijke traject is de uitwerking wat weerbaarheid per waterafhankelijke functie betekent.

De internetconsultatie heeft meerdere reacties over zoet water en verzilting, met als belangrijkste boodschappen zorgen over waterbeschikbaarheid, steun voor het voorgenomen beleid en het verzoek van de waterschappen om meer te benadrukken dat technische maatregelen niet alle knelpunten kunnen oplossen, omdat de maakbaarheid van het watersysteem eindig is. Het verzoek van de waterschappen is ingewilligd.

De Zuid-Hollandse waterschappen zijn in de gelegenheid gesteld om te reageren op conceptteksten van het ontwerp en er heeft bestuurlijke afstemming plaatsgevonden. Naar aanleiding daarvan is geconcludeerd dat de ontwerpen van het RWP en de Waterbeheerprogramma's goed op elkaar aansluiten en is verzocht om scherper aan te geven wie wat doet. De teksten zijn daarop aangescherpt. In het bestuurlijk overleg met de waterschappen is ook gesproken over de ervaringen met de droogte van afgelopen zomer. Naar aanleiding daarvan is aan de provincie gevraagd om regie te nemen in nadere uitwerking van de verdringingsreeks. Dit is nog niet in het ontwerp opgenomen, omdat het tijdpad en de scope van deze uitwerking nog niet bepaald is.

Maatregel 5.3.2.9 Verduurzamen van gietwatervoorziening in de glastuinbouw

Deze maatregel is hoofdzakelijk redactioneel gewijzigd. Inhoudelijke wijzigingen volgen uit actualisatie van de fase waarin lopende pilotprojecten voor duurzame gietwatervoorziening zich bevinden en uit een betere verbinding andere onderdelen van het RWP, zoals de versterkte inzet op VTH bij indirecte lozingen en bijlage C en D.

Leefomgevingseffecten

De wijzigingen aan deze maatregel zijn redactioneel, daarmee hebben ze geen leefomgevingseffecten.

Participatie en internetconsultatie

De provincie werkt samen met Glastuinbouw Nederland en het Hoogheemraadschap van Delfland aan verduurzaming van de gietwatervoorziening in de Greenport Westland-Oostland. De ervaringen uit lopende pilots zijn voedend geweest voor de actualisatie van het RWP.
Namens het IPO neemt de provincie deel aan een nationaal overleg met het Rijk over de implementatie van de EU verordening over hergebruik van stedelijk afvalwater en de herziene Richtlijn Industriële Emissies. De actuele stand van zaken is opgenomen in het RWP.

Ingetrokken maatregel beleidskeuze 5.3.2 Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid

5.3.2.3 Kennisontwikkeling grondwaterkwaliteit en -kwantiteit
Deze maatregel wordt als op zichzelf staande maatregel ingetrokken. De inhoud van de maatregel is verwerkt in de maatregelen ‘Monitoren grondwaterkwantiteit en -kwaliteit’ en ‘Realiseren goede grondwaterkwaliteit en -kwantiteit’ omdat de investeringen van de provincie in kennisontwikkeling en innovatie op het gebied van grondwater in feite altijd ten dienste staan van een effectievere monitoring cq. een effectievere realisatie. Het intrekken van deze maatregelen heeft daarom geen effect op de leefomgeving.

Gebiedsgerichte coördinatie en samenwerking.

Gebiedsgerichte coördinatie van watertaken is een wettelijke verantwoordelijkheid van de provincie. De provincie geeft op verschillende manieren, verspreid over diverse maatregelen in het omgevingsprogramma, invulling aan gebiedsgerichte coördinatie van watertaken. Dat is verduidelijkt door een aparte paragraaf op te nemen over gebiedsgerichte coördinatie en samenwerking.

Toekenning maatschappelijke functies aan regionale wateren

Op grond van artikel 4.4 van de Omgevingswet legt de provincie maatschappelijke functies vast voor regionale wateren, in ieder geval voor drinkwateronttrekking. In artikel 7.5a van Zuid-Hollandse Omgevingsverordening is opgenomen dat het waterschapsbestuur, binnen in ieder geval de veenweiden en bij het nemen van een peilbesluit, rekening dient te houden met de hierin opgenomen maatschappelijke functies en belangen die afhankelijk zijn van het watersysteem.

In het regionaal waterprogramma worden maatschappelijke functies toegekend aan wateren. In navolging van de herziening van het Omgevingsbeleid 2025 wordt de maatschappelijke functie ‘tegengaan bodemdaling’ en ‘remmen CO2-emissie uit veen’ toegekend aan watersystemen in veenweidegebieden en de maatschappelijke functie ‘behoud of versterking van hydrologische condities’ aan weidevogelgebieden en invloedgebieden in en rond natuurgebieden.

Leefomgevingseffecten

Er worden geen leefomgevingseffecten verwacht van de voorgestelde beleidswijziging, omdat leefomgevingseffecten pas ontstaan na aanpassing van het peilbesluit.

Participatie en internetconsultatie

Zowel de internetconsultatie als gesprekken met Zuid-Hollandse waterschappen en andere provincies zijn aanleiding geweest om het toekennen van maatschappelijke functies aan de oppervlaktewateren expliciet te maken.

Bijlagen

Bijlage I – Ontwerp Wijziging Omgevingsvisie Zuid-Holland herziening Water

Zie losse bijlage

Bijlage II – Ontwerp Wijziging Omgevingsprogramma Zuid-Holland herziening Water

Zie losse bijlage

Bijlage A – KRW-bijlage

Zie losse bijlage

Bijlage B - Operationeel Grondwaterbeleid

Zie losse bijlage

Bijlage C - Provinciaal Handelingskader infiltraties

Zie losse bijlage

Bijlage D - Beleidskader grondwaterkwaliteit

Zie losse bijlage